

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग
MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

IMPORTANT INSTRUCTIONS: 1. READ ALL THE INSTRUCTIONS CAREFULLY ON THE LAST PAGE. 2. THIS SHEET WILL BE SCANNED BY COMPUTER. THEREFORE, (1) Use DARK BLACK BALL POINT PEN for writing. (2) Do not fold this sheet. (3) Do not write in the spaces provided. (4) Do not Tamper with BAR-CODE. (5) Write in English only.

FOR OFFICE USE ONLY

FOR THE USE OF EXAMINER ONLY	
Q.No.	MARKS
1	16
2	108
3	105
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
Total	29
Signature of Examiner	

FOR THE USE OF MODERATOR ONLY	
Q.No.	MARKS
1	14
2	107
3	06
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
Total	27
Signature of Moderator	

FOR THE USE OF CHIEF MODERATOR ONLY	
Q.No.	MARKS
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
Total	
Signature of Chief Moderator	

उमेदवाराने या पृष्ठावर काहीही लिहू नये.

CANDIDATE-DO NOT WRITE ANYTHING
ON THIS PAGE

उमेदवाराने कच्चे काम / टिप्पण्या / हिशेब करण्याकरिता फक्त या पृष्ठावरील खालील जागेचाच वापर करावा.

- वरील
- शेतकरी आत्महत्तेचे कारण
- उपाय योजना
- conclusion.
- भ्रान ठेवून योजना झाड्या
व बेभ्रान होऊन त्या आत्मलात आणा.
- कावा आमटे.

75
1/2 x 225

उमेदवाराने कच्चे काम / टिप्पण्या / हिशेब करण्याकरिता फक्त या पृष्ठावरील खालील जागेचाच वापर करावा.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

SPECIAL SHEET FOR PRECIS

DO NOT WRITE YOUR ROLL NUMBER OR ANYTHING ON THIS SHEET

Use both sides of this sheet. Write one word in each block. Punctuate your passage in the usual way and divide it into paragraphs, if necessary, leaving a line blank at the end of each paragraph.

Title	मानवतावादी मानवतावादी	आंदोलन	मानवतेची	निर्मिती	Do not write on this margin
मानव	हा	शिक्षणाने	स्वतःला	घडवणारा	10
आणि	विकसित	होणारा	प्राणी	आहे.	
थाला	इतिहासिक	परिस्थिती	निर्माण	करण्याची,	20
बदलण्याची	स्वातंत्र्य	आहे.	मानवतावादी	आंदोलनाने	
जीवनाकडे	पाहण्याची	नवीन	दृष्टीकोन	निर्माण	30
केला	आहे.	यामुळे	माणसाच्या	बुद्धिला,	
प्रतिभेला	आणि	वर्तनक्रमात	नवी	दिशा	40
प्राप्त	इनाली.	काव्य	नाटक	कला	
तंत्रविज्ञान	शिक्षण	या	सर्वांना	नवे	50
रूप	येऊ	लागले.	माणसाच्या	ऐहिक	
जीवनमुख्य	भर	देण्यात	येऊ	लागला	60
ख्रिस्ती	धर्मग्रंथांच्या	शिक्षणाच्या	चौकटीत	नवसणारा	
मानव्यक्ति	शिक्षणक्रम	आमलात	आला	असे	70
ह्या	मानवतावादी	आंदोलना	कार्यक्रमाचे	वैशिष्ट्य	
ठरले.	आणि	मानवाला	मानवात	मानव	80
दिसू	लागले.	05 /			
		06			90
					100

					110
					120
					130
					140
					150
					160
					170
					180
					190
					200
					210
					220
					230

Q. No.

1

Examiner

16 + [ ] + [ ] + [ ] = 16

Moderator

14 + [ ] + [ ] + [ ] = 14

Q. No.

प्र.क्र.

1.

(b) जगाचा पोशिंदा (शेतकरी) आत्महत्येच्या विकृत्यात

दुर्दैवी शेतकरीच्या आत्महत्येचे वृत्त आपण वृत्तपत्रात, वात्प्यात पहात असतो. इच्छा रेशा हावा आणि कोंबड्या मरू लागल्या; तसे शेतकरी आत्महत्या करत आहेत. कधी-कधी तर कच्च्या-बच्च्यांसह जीवन संपवत आहेत. त्यांनी तर अजून जगायला सुरुवात पण केलेली नसते. कधी संपणार हे सशक्य? कधी संपणार शेतकऱ्यांचा रास?

दर वर्षी आपण दुष्काळाच्या बातम्या बघतो, अनुभवतो कधी आधीवृष्ठीमुळे तर कधी अनावृष्ठीमुळे; दरवर्षी गंधा, ब्रह्मपुत्रा, यमुना या नद्यांना पुर येतो त्याने पीकांचा नास होतो; तर दुसरीकडे म्हणजे महाराष्ट्र, गुजरात राजस्थान मध्ये पाऊस कसतो. कमी पावसामुळे दुष्काळाची परिस्थिती निर्माण होते. तर ज्या वर्षी पाऊस भरपूर असतो आणि पीक ही चांगले असते. त्यावर्षी शेतकऱ्याला पीकाचा रास भावचं मिळत नाही. हल्ली तर बरेच जन स्वतःचे शेत सरकारला विकून गळपर झालेले होते. त्यांना प्रचंड पैसा मिळाले पण तो पैसा चांगल्या गाड्या, कपडे, मोबाईल घेण्यातच खर्च करून टाकल्या मुळे अता त्यांची ही परिस्थिती ही वाढत आहे. असे त्या सशक्य कारणाने मुळे शेतकरी आत्महत्येच्या विकृत्यात सापडला आहे. कर्ज घेऊन घेऊन शेतकऱ्यावर इतकं कर्ज होतं की शेवटी त्याला जमीन विकल्याशिवाय पर्याय सापडतं. मग जमीनही विकल्यामुळे ख्याला सुखा अन्न नसतं. मग अश्या परिस्थितीत शेतकऱ्याकडे फक्त डाकच मार्ग उरल्यासारखा त्याला वाटतो.

Q.No.

[ ]

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

[ ]

+

[ ]

+

[ ]

+

[ ] = [ ]

8

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.

Examiner

 + + + =

Moderator

 + + + =

Q. No.

प्र.क्र.

1.

(b)

शेतकऱ्यांची व्यथा कमी करण्यासाठी सरकारने नक्कीच प्रयत्न केले पाहिजे पण आपण नागरिकांनी त्यांना साय दिली पाहिजे. वरवरच्या उपायाने काही होणार नाही. कर्ज-माफी करणे बरे आहे पण हे सर्व तात्पुरते उपाय झाले. नेहमी टिकून राहिल असा काहीतरी तोडगा काढायला हवा. उत्तरेकडील नक्यांना कालव्य काढून दक्षिणेकडील नक्यांशी जोडण्याचा प्रयत्न करायला हवा. असे करता आले तर बरेच त्रास कमी होईल. पावसाचे पाणी अडवायला हवे. कारण दुष्काळाचे अजून एक मुख्य कारण म्हणजे पाण्याची जमिनीतील पातळी खोलवर गेली आहे त्यामुळे पावसाचे पाणी आडवायला असणे जमनेकरून ते जमिनीत झिरपू लागेल आणि पाण्याची पातळी सुधारेल. विचारांची व्यवस्था जिथे आवश्यक तिथे करायला हवी. जमिनीचा, मृदेचा नकाशा तयार करायला हवा. त्यानुसार शेतकऱ्यांने कोणते पीक कोणत्या प्रदेशाला लावायला हवे याचे मार्गदर्शन आला दिले पाहिजे. महाराष्ट्र पण असा दुष्काळ अस्त बाधातच मोजला जातो. त्यामुळे महाराष्ट्रातही ऊस - जे जास्त पाण्याचे वापर करणारे पीक आहे. असा पीकाची लागवड थांबवायला हवी. आणि जे पीक थोड्या तशाच पीकांची लागवड करायला हवी. शेतकरी त्यांच्या पीकासाठी हमी भाव मिळेल अशी तरतुद करायला हवी. जमनेकरून आला सारखा निषेध व्यक्त करण्याची गरज भासणार नाही. सावकारी वर नियंत्रण केले पाहिजे. कारण ह्या सावकाराने मुख्य धाज आपल्या अन्नदात्यांचा हा हाल आहे.

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

 + + + =

9

उमेदवारांनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.

Examiner

 + + + =

Moderator

 + + + =

Q. No.

प्र.क्र.

1.

(b)

आणि आजकालचे तरुण सुशिक्षित आहेत पण हे त्यांच्या ह्या शिक्षणाचा फायदा शेतकऱ्याला किंवा त्यांच्या पिढा दूर करण्यासाठी होत नाही. हे तरुण शाळापासून लॉज चालले आहेत. यांनी शिक्षण घेऊन घाबत आले पाहिजे शेतीत वेगवेगळ्या, नवीन तंत्रज्ञानाचे ज्ञान शेतकऱ्याला दिले पाहिजे किंवा ते स्वतः आमलात आणले पाहिजे. सरकारने तर वेगवेगळ्या उपाय योजना आखल्याच आहेत फसल विमा योजना, किसान (PM-KISAN) महामेश, महावेद्य पण यांची आंमलबजावणी व्यवस्थित चालवावी. 'मान ठेवून योजना आखा, व बेमान होऊन त्या आमलात आणा' अशी वृत्ती हवी.

अशाप्रकारे जर सर्वांगीण प्रयत्न केले तर शेतकरींच्या कष्टाचे चीज होईल यानी त्याला ह्या विकल्यातून लवकरच बाहेर पडता येईल.

मी लेकरु मातीचं होणार म्ह्या ही मातीचं मधला काळ कधी सुपीक कधी नापीक आता आम्हाक हे रडे जमीन ही खंशी सुकाळ दुष्काळ मुख्य दुःखाची शावली. आता सरकारने आमला 'तारलं' पाहिजे नाहीतर मन म्हणते मला वारलं पाहिजे. ही परिस्थिती आता आपण बदलायला हवी. आणि आपल्या अन्नदात्याला मक्तीचा हात द्यायलाच हवा.

16 / 14

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

 + + + =

Q. No.

2

Examiner

08 + + + = 08

Moderator

07 + + + = 07

Q. No.

प्र.क्र.

2

इंजनी उताऱ्याचे मराठीत आषांतर

वाफेचे इंजन

उद्योगिक क्रांतीचे बोधचिन्ह म्हणजे वाफेवर चालणारे इंजन. पहिल्या शतकात ईजिप्त येथील अलेक्झँड्रिया चे हिरे यांनी वायूवून दिलेले की वाफेत शक्ती आहे. त्यांच्या साधनात एक वार्षिक पत्राची नकी जी दोन नळ्यांना जोडलेले आहे त्यातून वाफ बाहेर पडते आणि हे मिश्रण स्वतः भोवती फिरते. ह्या उद्योगिक शक्तीच्या वापरासाठी १६ शतके लाठानी. १६३६ ला इंग्लंड मध्ये थॉमस सेवरी ने वाफेवर चालणाऱ्या नावे चे इंजन बनवले, जे खाणीतील पाणी काढण्यासाठी वापरले गेले. पाण्याचा दाब या मशिनमधील एका तालव्या मध्ये सोडले जाईल, वाफ ठंड होणे कमी व्हायला लागेल तेव्हा वाफेचे रूपांतर पाण्यात होईल. जरीही हे इंजन सारखे चालू नसले आणि सारखे पाणी टाकत नसले तरी ह्यासाठी बराच कोठसा जाळावा लागेल. हे इंजन आणि १७१२ मध्ये थॉमस ब्रुव्हेर करून बनविलेले इंजन हे थॉमस न्युकोमन ने इंग्लंड मध्ये बनवले होते. थॉमस न्युकोमन ने यात एका सिलेंडर चा वापर केला (सिलेंडर) उकळी खाली एका तालव्या मध्ये उकळते पाणी ठेवले होते ज्याने वाफा निर्माण होत होती पंप च्या सहाय्याने पाणी पंप केल्याने, पाणी खाणीतून बाहेर पडले. पण ह्या इंजनमध्ये टाखाच्या प्रव्याला खूप जोराने फेकले जाते तेव्हा सिलेंडर खूप गरम असतात. म्हणून इंजन ची क्षमता खूप आहे.

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

 + + + =

Q. No.

Examiner

 + + + =

Moderator

 + + + =

Q. No.

प्र.क्र.

2

जेम्स वॉटने १७६५ मध्ये ह्या इंजन मध्ये एक वेठले तालव्य वापरले ज्यानेकरून वाफेचे पाण्यात रूपांतर झाले. हे तालव्य वाफ निर्माण करणाऱ्या तालव्या पासून दूर असल्यामुळे तापमान कमी होते.

ह्यामुळे (आठ) गरम वाफ नसल्यामुळे वाफेचे पाण्यात सहजपणे रूपांतर होते. ह्यानंतर जेम्स वॉटने केलेल्या बदलांनमुळे हे संक्रमणाने चाक फिरवणे शक्य झाले आणि हे इंजन सुद्धा ह्यानंतर बऱ्याच सुधारानानमुळे हे इंजन बऱ्याच उद्योगिक क्षेत्रात फिरले जसे की कापड उद्योग ते खाण. हेच इंजन आहे ज्याने ही (रेलवे) उद्योगाचा पायाभूत तयार केला.

08

07

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

 + + + =

Q. No.

Examiner + + + =

Moderator + + + =

Q. No.
प्र.क्र.

Blank lined area for writing answers.

FURTHER INFORMATION

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

Q. No.

Examiner + + + =

Moderator + + + =

Q. No.
प्र.क्र.

Blank lined area for writing answers.

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

-: उमेदवारांना सूचना :-

प्रस्तुत उत्तरपुस्तिकेवरील सर्व सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात आणि त्यांचे कटाक्षाने पालन करावे, अन्यथा आयोगाच्या सूचनांचे उल्लंघन करण्यात आले, असे समजून संबंधितांवर आयोगाच्या स्वेच्छाधिकारानुसार कारवाई करण्यात येईल.

१. उत्तरपुस्तिका प्राप्त झाल्यानंतर प्रथम उत्तरपुस्तिकेची पाने व शिलाई बरोबर आहे किंवा नाही याची खात्री करूनच उत्तरपुस्तिका वापरण्यास सुरुवात करावी. उत्तरपुस्तिका सदोष असल्याचे आढळल्यास ती, पेपर सुरु होण्यापूर्वी रद्द करून दुसरी उत्तरपुस्तिका घ्यावी.
२. या उत्तरपुस्तिकेत उत्तरे लिहिण्यासाठी असलेल्या अथवा इतर कारणांसाठी दिलेल्या पृष्ठांपैकी कोणतेही पृष्ठ अथवा पृष्ठाचा भाग फाडू नये, अथवा त्यास अधिक पृष्ठे जोडू नयेत. जर दिलेली उत्तरपुस्तिका कमी पृष्ठांची किंवा खराब झालेली असेल तर ही बाब पेपर सुरु होण्यापूर्वी पर्यवेक्षकांच्या निदर्शनास आणावी.
३. उत्तरपुस्तिकेच्या मुखपृष्ठावर विहित ठिकाणी आपला बैठक क्रमांक व इतर आवश्यक तपशील नमूद करावा. विहित ठिकाणाव्यतिरिक्त इतरत्र कोठेही परीक्षा क्रमांक अथवा अन्य कोणताही तपशील लिहू नये.
४. उत्तरपुस्तिकेची मुखपृष्ठे (पृष्ठ क्रमांक १ व २) खराब करू नयेत, अथवा त्यावर विहित ठिकाणाव्यतिरिक्त अन्यत्र कोणत्याही प्रकारचे लिखाण करू नये.
५. उत्तरपुस्तिकेत प्रश्नाच्या वास्तविक उत्तराव्यतिरिक्त कोठेही नांव व बैठक क्रमांक किंवा इतर अनावश्यक मजकूर लिहू नये. तसेच कोणत्याही नावाने स्वाक्षरी करू नये अथवा अन्य कोणतेही चिन्ह काढू नये किंवा ओळख पटविण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची सांकेतिक खूण करू नये.
६. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर नवीन पृष्ठावर सुरु करावे.
७. प्रत्येक उत्तराच्या आरंभी त्याचा प्रश्न/उपप्रश्न क्रमांक डाव्या बाजूला समासात न चुकता सुवाच्य अक्षरात काटेकोरपणे नमूद करावा.
८. प्रत्येक प्रश्नाच्या उत्तरा अखेर उत्तर संपल्याच्या निदर्शनार्थ एक आडवी रेषा ओढावी.
९. उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.
१०. कोणत्याही प्रश्नांचे उत्तर एकापेक्षा अधिकवेळा लिहू नये. चुकीने कदाचित असे लिहिले गेले, तर ज्याचे मुल्यांकन करू नये, असे वाटत असलेले उत्तर रद्द करावे. उत्तराचा काही भाग खोडलेला असेल, अथवा त्यावर रेघ मारली असेल, तर तेथे 'रद्द केले' असे लिहावे मात्र स्वाक्षरी करू नये.
११. उत्तर समाप्त झाल्यानंतर त्या पृष्ठावर मोकळ्या राहिलेल्या जागेखेरीज मधले कोणतेही पृष्ठ कोरे सोडू नये. अनावधानाने कोऱ्या राहिलेल्या पृष्ठांवर काट मारावी.
१२. उत्तरपुस्तिकेत उत्तरे पाठोपाठ लिहा. नजरचुकीने एखादे पृष्ठ कोरे राहिल्यास त्यावर "कृपया पृष्ठ उलटा" असे लिहा.
१३. आयोगाकडून उमेदवारांना परीक्षेच्या वेळी पुरविण्यात येणाऱ्या उत्तरपुस्तिकेमध्ये दिलेल्या पृष्ठांवरच उत्तरे नमूद करणे आवश्यक आहे. मुख्य उत्तरपुस्तिकेव्यतिरिक्त उमेदवारांना कोणत्याही परिस्थितीत पुरवणी उत्तरपुस्तिकेचा पुरवठा करण्यात येणार नाही.
१४. कच्च्या टिप्पण्या अथवा हिशेब करण्यासाठी आयोगाने विहित केलेल्या पृष्ठाचाच वापर करावा तसेच मागाहून त्या टिप्पण्या व हिशेब रद्द करावेत. परंतु या ठिकाणी पर्यवेक्षक/समवेक्षक यांच्या स्वाक्षरीची गरज नाही.
१५. कोणतेही लिखाण रद्द करावयाचे असेल, तर त्यावर स्वतः पूर्ण फुली मारावी व 'रद्द केले' असे मोठ्या ठळक अक्षरात लिहावे.
१६. प्रश्नपत्रिकेवर, प्रवेशपत्रावर किंवा सुट्या कागदावर कोणत्याही प्रकारे अथवा कोणत्याही उद्देशाने कोणताही अनावश्यक मजकूर लिहू नये. असे केल्यास ते काँपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल.
१७. परीक्षा सुरु असताना संबंधित विषयाचे/पेपरचे कागद, मुद्रित पेपर, डायऱ्या, वह्या, टिप्पण्या, मार्गदर्शिका, पुस्तकातील पृष्ठे, नकाशे, पुस्तके इत्यादी अनधिकृत साहित्य स्वतःजवळ बाळगणे, कपड्यावर, हातावर किंवा शरीराच्या कोणत्याही भागावर काहीही लिहून आणणे, इत्यादीकरीता सक्त मनाई आहे. नक्कल साहित्याचा वापर उत्तरपुस्तिकेत केला असो अथवा नसो, अशा उमेदवारांवर आयोगाच्या सूचनांचे उल्लंघन केले, असे समजून आवश्यक कारवाई करण्यात येईल.

आपले भवितव्य उज्वल आहे. ते खराब करू नका.

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग
MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

1

IMPORTANT INSTRUCTIONS: 1. READ ALL THE INSTRUCTIONS CAREFULLY ON THE LAST PAGE. 2. THIS SHEET WILL BE SCANNED BY COMPUTER. THEREFORE, (1) Use DARK BLACK BALL POINT PEN for writing. (2) Do not fold this sheet. (3) Do not make any stray marks on this sheet. (4) Do not Tamper with BAR-CODE. (5) Write in English only.

FOR THE USE OF EXAMINER ONLY		FOR THE USE OF MODERATOR ONLY		FOR THE USE OF CHIEF MODERATOR ONLY	
Q.No.	MARKS	Q.No.	MARKS	Q.No.	MARKS
1	20	1	22	1	
2	12	2	12	2	
3	07	3	07	3	
4		4		4	
5		5		5	
6		6		6	
7		7		7	
8		8		8	
9		9		9	
10		10		10	
Total	39	Total	41	Total	
Signature of Examiner		Signature of Chief Moderator			

उमेदवाराने कच्चे काम / टिप्पण्या / हिशेब करण्याकरिता फक्त या पृष्ठावरील खालील जागेचाच वापर करावा.

उमेदवाराने या पृष्ठावर काहीही लिहू नये.

CANDIDATE-DO NOT WRITE ANYTHING
ON THIS PAGE

- Attacks
- Definition.
- Why? Causes.
- Solutions.
- Conclusion.

"We cannot have a war on terrorism
when war itself means terrorism."

"If you want to stop terrorism,
just stop participating in it."

"Education

"Guns can kill terrorists, but education
can kill terrorism."

Info overload
Info regulation.
Colombia President.

उमेदवाराने कच्चे काम / टिप्पण्या / हिशेब करण्याकरिता फक्त या पृष्ठावरील खालील जागेचाच वापर करावा.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

SPECIAL SHEET FOR PRECIS

DO NOT WRITE YOUR ROLL NUMBER OR ANYTHING ON THIS SHEET

Use both sides of this sheet. Write one word in each block. Punctuate your passage in the usual way and divide it into paragraphs, if necessary, leaving a line blank at the end of each paragraph.

Title	Examination	A	Success	Tool.	Do not write on this margin
Students	look	at	examination	as	10
an	ordeal.	But	that	should	
not	be	the	case.	It	20
should	be	looked	at	a	
tool	to	gauge	what	he	30
has	learnt	from	all	the	
study	and	efforts	that	he	40
put.	also	it	is	not	
always	about	getting	the	top	50
rank.	It	is	about	how	
the	whole	process	has	refined	60
your	talent	for	the	long	
run.	so	learn	from	the	70
examination	and	get	the	self	
assurance	that	is	required	in	80
the	long	run.			
		07			90
					100

					110
					120
					130
					140
					150
					160
					170
					180
					190
					200
					210
					220
					230

उमेदवायुंनी या चौकटीत काहीही लिहू नये.

Q. No.

1

Examiner

Moderator

13

22

+

+

+

+

=

=

20

13

22

7

Bhaya

Q. No.

प्र.क्र.

1.

(a)

TERRORISM

9/11, 26/11, Christchurch attack in New Zealand, Easter Sunday attack in Sri Lanka, Las Vegas concert shooting incident, Pulwama terror attack, Lone wolf attacks around Europe and the list goes on. Why so much of violence, why so much of rage? What is this terrorism?

Terrorism is act of violence so as to cause fear, panic or intimidate government or people against a religion and in support of some religion or against an ideology or against the government etc. In the recent past terrorism has been on the rise. With the developed technology, it has spread to such fields of human existence that we cannot even think of. There are all kinds of terrorism like Medical terrorism, eco terrorism, political terrorism, social terrorism, cyber terrorism and so on. Chemical terrorism is also on the rise. With the technologies that the world has its very easy to make all kinds of weapons for even a school going kid with just the click of the finger. Why has this evolved and spread to such a large extent?

The answer to that question is a bit complicated. We cannot really pin point as to when it evolved but still we can always look for some root causes of terrorism. Some of the causes could be political, economic, social, ideological, hatred

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+

+

+

=

Q. No.

Examiner

 + + + =

Moderator

 + + + =

Q. No.

(a)

प्र.क्र.

1.

towards another community or culture or race or caste, mental illness and so on. The clash between political ideologies can lead to some people thinking that the government is not paying attention to our needs, and so they think they need to stand against the government and so they take up the path of government. Some people are pushed into it due to poverty, unemployment and such social factors, some are brainwashed into believing that its for a good cause or a holy cause, some people take it up due to some sort of mental illness which could be due to frustration, stress, anger that piled up and due to lack of proper counselling. Some are due to ideological conflicts like Naxalism, Taliban in Afghanistan.

Even with all these causes it not impossible to come out with a solution. Governments of the world have done a lot but still there is a lot more that needs to be done. We have the Prevention of Terrorism Act, We also have the Unlawful Activities Prevention Act. (UAPA), We also had the TADA Act which was later repealed due to misuse. We have a special armed force that is the National Security Guards (NSG) who are specially trained to look after the incidents related terrorism. we have all kinds of technology and highly qualified people to handle terrorism. We have the most experienced people as the National security adviser and National Security Council.

Q.No.

13

Banyan

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

 + + + =

Q. No.

Examiner

 + + + =

Moderator

 + + + =

Q. No.

(a)

प्र.क्र.

1.

But still there are attacks like Pulwama attack, Uri attack, Naxal attacks in Gadchiroli that's because we just pay attention on the cosmetic solutions and not treat the root cause. We need a permanent solution which will take time but once its achieved; this world will be a happy place. We need to unite as people on global level. The world has taken more than 20 years to just finalise a common definition on terrorism. 'If there is a will, there is a way'. Its just the will that we lack because there are many ways. We need to educate people, people participation in the governance should be strengthened, employment opportunities need to be created, Countries need to come together and keep their differences away when its about terrorism. what India did to sort out differences with China is commendable. More such efforts around the world need to be visible. The Colombia president made peace with the revolutionary forces which was a noteworthy thing. India can also apply such examples while dealing with Naxalism. The Naxals need to be brought to table and we need to know their expectations from the government. Wars can never be won with hatred they can only be won with love. This also applies to terrorism. The amount of information available on the internet needs to be filtered. There should be checks and balances on Radicalisation of the youth.

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

 + + + =

Q. No.

Examiner + + + =

Moderator + + + =

Q. No.
प्र.क्र.

1.

Comprehensive Convention on Terrorism proposed by India needs to be finalised soon. Education, Redressal of the misunderstanding and uniting against terrorism seem to be the potent solutions to fight terrorism at the moment. If the world doesn't unite, the effort will just be as strong as its weakest link.

"GUNS CAN KILL TERRORISTS
BUT EDUCATION CAN KILL TERRORISM."

20

22

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

Q. No.

Examiner + + + =

Moderator + + + =

Q. No.
प्र.क्र.

2.

Translate the following into English.

Attractive people in the society create attractive things and because of that the need for money is created. That means for goods and services people are dependent on each other. We will take the example of a farmer, who produces foodgrain more than what he needs and a carpenter, whose livelihood is dependent on the sale of table & chairs that he made himself. It is clear that without some kind of ^{Trade} marketing equipment a farmer cannot sell his surplus foodgrain and the carpenter also has to face hunger. According to their point of view the best ^{Trade} marketing tool (trade tool) is to exchange the goods they have. In other words, to give a kind of good in some amount (e.g. flour) in the exchange of a good like (table or chair).

It's openly known that Barter trade is possible in only a simple social system. In a developed society we cannot expect to get what we need in the exchange of what we have and wherever we go.

That's why we require such a thing which will be an useful alternative for trade of goods and services. That is how money was evolved. So it would be wrong to say that any good can be used as money or tender note. Only on this one condition, everyone should have one view about the price of the

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

Q. No.

Examiner + + + =

Moderator + + + =

Q. No.
प्र.क्र.

2.

good that they use. In the past, the examples of things used as tender notes are shells, Coconut, whale (fish), teeth and salt. With anybody's expectation, when we use a thing as money it has some ^{different} qualities in itself. For example - first of all that thing should be convenient for all. Second thing that thing should be able to last long and third thing is that it should be rare and therefore valuable. In this manner, big boulders (because they are inconvenient), fruits & plants (because they are perishable, they get perished) or small flintstones, stones (because they are available everywhere) are not used cannot be expected to be used as money.

12

12

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

Q. No.

Examiner + + + =

Moderator + + + =

Q. No.
प्र.क्र.

ALL PAGES ARE BLANK

Q.No.

TO BE USED BY CHIEF MODERATOR ONLY

+ + + =

-: उमेदवारांना सूचना :-

प्रस्तुत उत्तरपुस्तिकेवरील सर्व सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात आणि त्यांचे कटाक्षाने पालन करावे, अन्यथा आयोगाच्या सूचनांचे उल्लंघन करण्यात आले, असे समजून संबंधितांवर आयोगाच्या स्वेच्छाधिकारानुसार कारवाई करण्यात येईल.

१. उत्तरपुस्तिका प्राप्त झाल्यानंतर प्रथम उत्तरपुस्तिकेची पाने व शिलाई बरोबर आहे किंवा नाही याची खात्री करूनच उत्तरपुस्तिका वापरण्यास सुरुवात करावी. उत्तरपुस्तिका सदोष असल्याचे आढळल्यास ती, पेपर सुरु होण्यापूर्वी रद्द करून दुसरी उत्तरपुस्तिका घ्यावी.
२. या उत्तरपुस्तिकेत उत्तरे लिहिण्यासाठी असलेल्या अथवा इतर कारणांसाठी दिलेल्या पृष्ठांपैकी कोणतेही पृष्ठ अथवा पृष्ठाचा भाग फाडू नये, अथवा त्यास अधिक पृष्ठे जोडू नयेत. जर दिलेली उत्तरपुस्तिका कमी पृष्ठांची किंवा खराब झालेली असेल तर ही बाब पेपर सुरु होण्यापूर्वी पर्यवेक्षकांच्या निदर्शनास आणावी.
३. उत्तरपुस्तिकेच्या मुखपृष्ठावर विहित ठिकाणी आपला बैठक क्रमांक व इतर आवश्यक तपशील नमूद करावा. विहित ठिकाणाव्यतिरिक्त इतरत्र कोठेही परीक्षा क्रमांक अथवा अन्य कोणताही तपशील लिहू नये.
४. उत्तरपुस्तिकेची मुखपृष्ठे (पृष्ठ क्रमांक १ व २) खराब करू नयेत, अथवा त्यावर विहित ठिकाणाव्यतिरिक्त अन्यत्र कोणत्याही प्रकारचे लिखाण करू नये.
५. उत्तरपुस्तिकेत प्रश्नाच्या वास्तविक उत्तराव्यतिरिक्त कोठेही नांव व बैठक क्रमांक किंवा इतर अनावश्यक मजकूर लिहू नये. तसेच कोणत्याही नावाने स्वाक्षरी करू नये अथवा अन्य कोणतेही चिन्ह काढू नये किंवा ओळख पटविण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची सांकेतिक खूण करू नये.
६. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर नवीन पृष्ठावर सुरु करावे.
७. प्रत्येक उत्तराच्या आरंभी त्याचा प्रश्न/उपप्रश्न क्रमांक डाव्या बाजूला समासात न चुकता सुवाच्य अक्षरात काटेकोरपणे नमूद करावा.
८. प्रत्येक प्रश्नाच्या उत्तरा अखेर उत्तर संपल्याच्या निदर्शनार्थ एक आडवी रेषा ओढावी.
९. उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.
१०. कोणत्याही प्रश्नांचे उत्तर एकापेक्षा अधिकवेळा लिहू नये. चुकीने कदाचित असे लिहिले गेले, तर ज्याचे मुल्यांकन करू नये, असे वाटत असलेले उत्तर रद्द करावे. उत्तराचा काही भाग खोडलेला असेल, अथवा त्यावर रेष मारली असेल, तर तेथे 'रद्द केले' असे लिहावे मात्र स्वाक्षरी करू नये.
११. उत्तर समाप्त झाल्यानंतर त्या पृष्ठावर मोकळ्या राहिलेल्या जागेखेरीज मधले कोणतेही पृष्ठ कोरे सोडू नये. अनावधानाने कोऱ्या राहिलेल्या पृष्ठांवर काट मारावी.
१२. उत्तरपुस्तिकेत उत्तरे पाठोपाठ लिहा. नजरचुकीने एखादे पृष्ठ कोरे राहिल्यास त्यावर "कृपया पृष्ठ उलटा" असे लिहा.
१३. आयोगाकडून उमेदवारांना परीक्षेच्या वेळी पुरविण्यात येणाऱ्या उत्तरपुस्तिकेमध्ये दिलेल्या पृष्ठांवरच उत्तरे नमूद करणे आवश्यक आहे. मुख्य उत्तरपुस्तिकेव्यतिरिक्त उमेदवारांना कोणत्याही परिस्थितीत पुरवणी उत्तरपुस्तिकेचा पुरवठा करण्यात येणार नाही.
१४. कच्च्या टिप्पण्या अथवा हिशेब करण्यासाठी आयोगाने विहित केलेल्या पृष्ठाचाच वापर करावा तसेच मागाहून त्या टिप्पण्या व हिशेब रद्द करावेत. परंतु या ठिकाणी पर्यवेक्षक/समवेक्षक यांच्या स्वाक्षरीची गरज नाही.
१५. कोणतेही लिखाण रद्द करावयाचे असेल, तर त्यावर स्वतः पूर्ण फुली मारावी व 'रद्द केले' असे मोठ्या ठळक अक्षरात लिहावे.
१६. प्रश्नपत्रिकेवर, प्रवेशपत्रावर किंवा सुट्या कागदावर कोणत्याही प्रकारे अथवा कोणत्याही उद्देशाने कोणताही अनावश्यक मजकूर लिहू नये. असे केल्यास ते काँपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल.
१७. परीक्षा सुरु असताना संबंधित विषयाचे/पेपरचे कागद, मुद्रित पेपर, डायऱ्या, वह्या, टिप्पण्या, मार्गदर्शिका, पुस्तकातील पृष्ठे, नकाशे, पुस्तके इत्यादी अनधिकृत साहित्य स्वतःजवळ बाळगणे, कपड्यावर, हातावर किंवा शरीराच्या कोणत्याही भागावर काहीही लिहून आणणे, इत्यादीकरीता सक्त मनाई आहे. नक्कल साहित्याचा वापर उत्तरपुस्तिकेत केला असो अथवा नसो, अशा उमेदवारांवर आयोगाच्या सूचनांचे उल्लंघन केले, असे समजून आवश्यक कारवाई करण्यात येईल.

आपले भवितव्य उज्वल आहे. ते खराब करू नका.